

JUDICIAL REVIEW IN NORWAY

Outside the United States, Norway's 1814 Constitution is the oldest still in force. Constitutional judicial review has been a part of Norwegian court decision-making for most of these 200 years. Since the 1990s, Norway has also exercised review under the European Convention of Human Rights. Judicial review of legislation can be controversial: having unelected judges overruling popularly elected majorities seems undemocratic. Yet Norway remains one of the most democratic countries in the world. How does Norway manage the balance between democracy and judicial oversight? *Judicial Review in Norway* tells the story of Norwegian constitutionalism from 1814 to today through the lens of judicial review debates and cases. This study adds important insights into the social and political justifications for an active judicial review component in a constitutional democracy. Anine Kierulf argues that the Norwegian model of judicial review provides a useful perspective on the dichotomy of American and European constitutionalism.

Anine Kierulf is Research Director at the Norwegian National Human Rights Institution.

COMPARATIVE CONSTITUTIONAL LAW AND POLICY

Series Editors

Tom Ginsburg *University of Chicago*
Zachary Elkins *University of Texas at Austin*
Ran Hirschl *University of Toronto*

Comparative constitutional law is an intellectually vibrant field that encompasses an increasingly broad array of approaches and methodologies. This series collects analytically innovative and empirically grounded work from scholars of comparative constitutionalism across academic disciplines. Books in the series include theoretically informed studies of single constitutional jurisdictions, comparative studies of constitutional law and institutions, and edited collections of original essays that respond to challenging theoretical and empirical questions in the field.

Judicial Review in Norway

A BICENTENNIAL DEBATE

ANINE KIERULF

Norwegian National Human Rights Institution

CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS

Cambridge University Press
978-1-108-42668-8 — Judicial Review in Norway
Anine Kierulf
Frontmatter
[More Information](#)

CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS

University Printing House, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom

One Liberty Plaza, 20th Floor, New York, NY 10006, USA

477 Williamstown Road, Port Melbourne, VIC 3207, Australia

314–321, 3rd Floor, Plot 3, Splendor Forum, Jasola District Centre,
New Delhi – 110025, India

79 Anson Road, #06–04/06, Singapore 079906

Cambridge University Press is part of the University of Cambridge.

It furthers the University's mission by disseminating knowledge in the pursuit of education, learning, and research at the highest international levels of excellence.

www.cambridge.org

Information on this title: www.cambridge.org/9781108426688

DOI: 10.1017/9781108617727

© Anine Kierulf 2018

This publication is in copyright. Subject to statutory exception and to the provisions of relevant collective licensing agreements, no reproduction of any part may take place without the written permission of Cambridge University Press.

First published 2018

Printed in the United States of America by Sheridan Books, Inc.

A catalogue record for this publication is available from the British Library.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

NAMES: Kierulf, Anine, 1974– author.

TITLE: Judicial review in Norway / Anine Kierulf.

DESCRIPTION: Cambridge [UK] ; New York : Cambridge University Press, 2018. | Series: Comparative constitutional law and policy | Includes bibliographical references and index.

IDENTIFIERS: LCCN 2017055358 | ISBN 9781108426688 (hardback)

SUBJECTS: LCSH: Judicial review – Norway. | Constitutional law – Norway.

CLASSIFICATION: LCC KKN2650 .K54 2018 | DDC 347.481/012–dc23

LC record available at <https://lccn.loc.gov/2017055358>

ISBN 978-1-108-42668-8 Hardback

Cambridge University Press has no responsibility for the persistence or accuracy of URLs for external or third-party internet websites referred to in this publication and does not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate or appropriate.

Cambridge University Press
978-1-108-42668-8 — Judicial Review in Norway
Anine Kierulf
Frontmatter
[More Information](#)

For Rune and Richard

Contents

<i>List of Abbreviations</i>	<i>page</i> x
<i>Table of Cases</i>	xii
1 Introduction	1
1.1 Background and Context	1
1.2 Norway in a Nutshell	12
1.3 Review under the Constitution and under the ECHR	16
1.3.1 Debates on Review	16
1.3.2 The Constitutional Debates	19
1.3.3 The Constitutional Debates Internationalized	21
1.4 Book Structure and Terminology	25
2 Legal Foundations and Doctrinal Specifics	28
2.1 Introduction	28
2.2 The Norwegian Supreme Court	28
2.3 The Form of and Basis for Constitutional Review	35
2.3.1 Constitutional Judicial Review	35
2.3.2 Some Legal Cultural and Methodological Features	40
2.4 The Basis for ECHR Review	43
2.4.1 Foundation and Scope of ECHR and ECtHR Review	43
2.4.2 Outline of ECHR Review in Norway	51
3 Foundations Reviewed: The Formative 1800s	56
3.1 Outline of a Nation Constituted	56
3.2 Courts, Lawyers and Background for Judicial Review	58
3.3 On Not Losing Sight of (Some) Individuals	63
3.4 Review Discussions Prior to the 1866 Case	64
3.5 The 1866 Case	68

3.6	Arguments following 1866	69
3.7	Liberal Constitutionalism Defined	74
4	The Emerging Regulatory State and a Constitutional Watershed (Early 1900s)	77
4.1	Constitutional Questions Arising – and Discussed	77
4.2	The Waterfall Case	79
4.3	Legal Opinions of 1912 and 1916	85
4.4	Legal Opinions Following the 1918 Case	88
4.5	Parliamentary Debates on Review Abolishment	94
4.6	Constitutional Case Adjourned	103
5	Post-World War II: Social Democratic Constitutionalism?	109
5.1	Introduction: Review Revival	109
5.2	Occupation and Postwar Adjudication	110
5.3	Regulatory Reconstruction	112
5.4	Law, Politics and History	119
5.5	Conquer and Divide: Preparing the Expropriation Statute	123
5.6	The <i>Kløfta</i> Case	129
5.7	<i>Kløfta</i> Case Follow-Up	132
5.8	Judicial Review Confirmed	134
6	Debates of ECHR Review (1950–2000)	139
6.1	Introduction	139
6.2	“Original Intent”	140
6.2.1	Ratification of the ECHR	140
6.2.2	Recognition of the Commission and the ECtHR	141
6.3	On ECHR Review Prior to the HRA: The Doctrine of Clarity	145
6.4	Preparations for the Human Rights Act of 1999	148
6.4.1	The Work Toward NOU 1993:18	148
6.4.2	1993–1999	151
6.4.3	Discussions in Parliament	155
6.5	The Power and Democracy Project	156
6.5.1	Democratic Legitimacy: Two Perspectives	156
6.5.2	Democracy as Perceived by the Democratically Elected	159
6.6	Postnational Constitutionalism?	160
7	Dual Review Expressed (2000–2010)	165
7.1	Basis and Case Selection	165

Contents

ix

7.2	Speech Versus Personality Rights: Reputation	169
7.2.1	Background	169
7.2.2	Summary of Decisions	170
7.2.3	Current Legal Situation	173
7.2.4	Background: Defamation Law Development and the Role of Courts	174
7.2.5	Perspectives	185
7.3	Speech versus Policy: Political Advertising	190
7.3.1	Background	190
7.3.2	Summary of Decisions	191
7.3.3	Current Legal Situation	195
7.3.4	Perspectives	199
7.4	Free Speech Review: A Synthesis of Ideals?	202
8	A Triple Constitutional Review Revival: 2010	206
8.1	Prelude	206
8.2	2010 Cases	208
8.2.1	Rt. 2010 s. 143: Shipping Tax	208
8.2.2	Rt. 2010 s. 535: Church Endowment Foundation	210
8.2.3	Rt. 2010 s. 1445: War Crimes	217
8.3	2010 Cases Debate and Follow-Up	220
8.4	Constitutional Review Reflections	226
8.4.1	Customary Law: Review Reconfirmed	226
8.4.2	Judicial Review Exceptions?	230
8.4.3	On the Role and Significance of Parliament's Assessments	232
9	2014–2015: Rights Reform and Judicial Review Constitutionalization	239
9.1	The 2014 Constitutional Reform	239
9.2	Judicial Review Constitutionalization	245
9.3	Constitutional Revitalization	247
9.4	Dual Review Constitutionalized	253
10	Looking Back – and Forward	260
10.1	Legitimacy Ideals Disentangled	260
10.2	Political Review Challenges	263
10.3	Judicial Review Challenges	267
10.4	A Bicentennial Debate	270
	<i>Bibliography</i>	274
	<i>Index</i>	290

Abbreviations

Arbeiderdemokratene	Norwegian Radical Liberal Labor Party (1911–1940)
Arbeiderpartiet	Norwegian Labor Party (1887)
CoE	Council of Europe
ECA	Norwegian Expropriation Compensation Act 1973
ECHR	European Convention of Human Rights
ECtHR	European Court of Human Rights
Fremskrittspartiet	Norwegian Right-wing Progress Party (est. 1973)
Frisinnede Venstre	Norwegian Conservative Liberal Party (1909–1936)
HRA	Norwegian Human Rights Act 1999
Høyre	Norwegian Conservative Party (est. 1884)
Kristelig Folkeparti	Norwegian Christian Democrat Party (est. 1933)
MoFA	Norwegian Ministry of Foreign Affairs
MoJ	Norwegian Ministry of Justice
MOF	Norwegian Ministry of Finance
NC	Norwegian Constitution 1814
NOU	Norwegian Official Reports [Norges Offentlige Utredninger]
NPC 1902	Norwegian Penal Code 1902
NPC 2005	Norwegian Penal Code 2005
NSCt	Norwegian Supreme Court
OVF	Norwegian Church Endowment Foundation [Opplysningsvesenets fond]
PLI	Norwegian Property Lease Instruction 2007
Power Study	Norwegian Study on Power and Democracy (1998–2003)
Rt.	Norwegian Supreme Court Reporter [Retstidende], ex: “Rt. 1976 s. 1”
Sosialistisk Venstre	Socialist Left Party (est. 1975)

List of Abbreviations

xi

Senterpartiet	Agrarian Center Party (est. 1920)
Socialdemokratisk	
Arbeiderparti	Moderate Labor Party (1921–1927)
Stortinget	Norwegian Parliament
USSCt.	Supreme Court of the United States
Venstre	Norwegian Liberal Left (est. 1884)

Table of Cases

CASE LAW

The Norwegian Supreme Court

Supreme Court Decision 1.11.1866

Rt. 1890 s. 455

Rt. 1894 s. 753

Rt. 1902 s. 684

Rt. 1908 s. 481

Rt. 1910 s. 100

Rt. 1913 s. 449

Rt. 1914 s. 208

Rt. 1914 s. 289

Rt. 1914 s. 881

Rt. 1915 s. 1041

Rt. 1916 s. 648

Rt. 1918 s. 403

Rt. 1922 s. 41

Rt. 1922 s. 624

Rt. 1945 s. 2

Rt. 1946 s. 196

Rt. 1946 s. 198

Rt. 1950 s. 831

Rt. 1952 s. 1089

Rt. 1952 s. 1281

Rt. 1955 s. 439

Rt. 1956 s. 952

Rt. 1961 s. 1350

Table of Cases

xiii

Rt. 1962 s. 369
Rt. 1966 s. 476
Rt. 1970 s. 67
Rt. 1974 s. 935
Rt. 1976 s. 1
Rt. 1979 s. 727
Rt. 1982 s. 24
Rt. 1982 s. 241
Rt. 1983 s. 998
Rt. 1983 s. 1004
Rt. 1984 s. 1175
Rt. 1984 s. 1359
Rt. 1985 s. 22
Rt. 1985 s. 1421
Rt. 1985 s. 1444
Rt. 1987 s. 612
Rt. 1987 s. 1058
Rt. 1987 s. 1285
Rt. 1988 s. 314
Rt. 1988 s. 476
Rt. 1990 s. 257
Rt. 1991 s. 1096
Rt. 1994 s. 610
Rt. 1994 s. 1244
Rt. 1996 s. 1415
Rt. 1997 s. 580
Rt. 1997 s. 1019
Rt. 1999 s. 1742
Rt. 2000 s. 996
Rt. 2001 s. 603
Rt. 2001 s. 1006
Rt. 2001 s. 1720
Rt. 2002 s. 764
Rt. 2003 s. 301
Rt. 2003 s. 593
Rt. 2003 s. 914
Rt. 2003 s. 928
Rt. 2003 s. 1190
Rt. 2004 s. 1483
Rt. 2004 s. 1737

Rt. 2005 s. 833
 Rt. 2005 s. 1677
 Rt. 2006 s. 293
 Rt. 2007 s. 1281
 Rt. 2007 s. 1306
 Rt. 2007 s. 1308
 Rt. 2008 s. 1089
 Rt. 2010 s. 143
 Rt. 2010 s. 535
 Rt. 2010 s. 1445
 Rt. 2011 s. 304
 Rt. 2013 s. 374
 Rt. 2013 s. 1345
 HR-2014-445-A
 Rt. 2014 s. 1045
 Rt. 2014 s. 1105
 Rt. 2014 s. 1292
 Rt. 2015 s. 93
 HR-2016-304-S
 HR-2016-2554-P
 HR-2016-2591-A
 HR-2016-2171-A

Norwegian Lower Courts

Borgarting Court of Appeals LB-2009-24039
 Oslo City Court TOSLO-2008-18985
 Oslo City Court TOSLO-2008-182790

The European Court of Human Rights

A and others v. United Kingdom, Application no. 3455/05, 19.2.2009 (GC).
A. v. Norway, Application no. 28070/06, 9.4.2009.
Animal Defenders International v. the United Kingdom, Application
 no. 48876/08, 22.4.2013.
AS Dagbladet v. Norway, Application no. 60715/14, 20.03.2018.
Avisa Nordland AS v. Norway Application, no. 30563/15, 20.03.2018.
Axel Springer AG v. Germany, Application no. 39954/08, 7.2.2012 (GC).
Bergens Tidende and others v. Norway, Application no. 26132/95, 2.5.2000.

- Bladet Tromsø and Stensaaas v. Norway*, Application no. 21980/93 20.5.1999.
Case of Lawless v. Ireland (No. 3), Application no. 332/57, 1.7.1961.
Chauvy and others v. France, Application no. 64915/01, 24.6.2004.
Christine Goodwin v. the United Kingdom, Application no. 28957/95, 11.7.2002.
Cumpănă and Mazăre v. Romania, Application no. 33348/96, 17.12.2004 (GC).
Dahlab v. Switzerland, Application no. 42393/98, 15.2.2001.
Dudgeon v. the United Kingdom, Application no. 7525/76, 22.10.1981.
EON v. France, Application no. 26118/10, 14.3.2013.
Janowski v. Poland, Application no. 25716/94, 21.1.1999.
Jersild v. Denmark, Application no. 15890/89, 23.9.1994.
Lautsi v. Italy, Application no. 30814/06, 3.11.2009.
Lautsi v. Italy, Application no. 30814/06, 18.3.2011 (GC).
Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway, Application no. 13258/09, 16.1.2014.
Lindheim and others v. Norway, Application no. 13221/08.
Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France, Applications nos. 21279/02 and 36448/02, 22.10.2007 (GC).
Lingens v. Austria, Application no. 9815/82, 8.7.1986.
Murphy v. Ireland, Application no. 44179/98, 10.7.2003.
Nilsen and Johnsen v. Norway, Application no. 23118/93, 25.11.1999.
Osmanoglu and Kocabas v. Switzerland, Application no. 29086/12, 10.01.2017.
Otegi Mondragon v. Spain, Application no. 2034/07, 15.3.2011.
Pedersen and Baadsgaard v. Denmark, Application no. 49017/99, 17.12.2004 (GC).
Radio France and others v. France, Application no. 53984/00, 3.3.2004.
Ruokanen and others v. Finland, Application no. 45130/06, 4.10.2010.
Salem v. Denmark, Application no. 77036/11, 1.12.2016.
Scoppola v. Italy (no.2), Application no. 10249/03, 17.9.2009.
Selistö v. Finland, Application no. 56767/00, 16.11.2004.
TV Vest AS & Rogaland Pensjonistparti v. Norway, Application no. 21132/05, 11.12.2008.
Tyrer v. the United Kingdom, Application no. 5856/72, 25.4.1978.
Tønsberg Blad AS and Marit Haukom v. Norway, Application no. 510/04, 1.3.2007.
VgT Verein Tierfabriken v. Switzerland, Application no. 24699/94, 28.6.2001.
Von Hannover v. Germany, Application no. 59320/00, 24.6.2004.
Von Hannover v. Germany (no. 2), Applications nos. 40660/08 and 60641/08, 7.2.2012 (GC).
Wemhoff v. Germany, Application no. 2122/64, 27.6.1968.
White v. Sweden, Application no. 42435/02, 19.9.2006.

I v. Norway, Decision by the Commission, 17.12.1963.

The Supreme Court of the United States

Abrams v. United States 250 U.S. 616 (1919).
Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 (1942).
Fletcher v. Peck 10 U.S. 87 (1810).
Lochner v. New York, 198 U.S. 45 (1905).
Marbury v. Madison 5. U.S. 137 (1803).
New York Times v. Sullivan 376 U.S. 254 (1964).
Roe v. Wade 410 U.S. 113 (1973).
Truax v. Corrigan 257 U.S. 312 (1921).
United States v. Carolene Products Co., 304 U.S. 144 (1938).
West Coast Hotel Co. v. Parrish, 300 U.S. 379 (1937).
Whitney v. California, 274 U.S. 357 (1927).

United Kingdom House of Lords Decisions

Ullah, R (on the Application of) v. Special Adjudicator [2004] UKHL 26 (June 17, 2004).

LEGAL AUTHORITY AND PUBLIC DOCUMENTS

Norwegian Statutes

Lov angaaende Forbrydelser af 20. august 1842.
 Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager av 7. januar 1887 nr. 5.
 Almindelig borgerlig Straffelov av 22. mai 1902 nr. 10.
 Lov av 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven).
 Lov av 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven).
 Lov av 25. juni 1926 nr. 2 om forandring i lovgivningen om Høiesterett (plenumsloven).
 Lov av 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold (beredskapsloven).
 Lov av 13. Juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning.
 Lov av 26. januar 1973 nr. 4 om erstatning ved ekspropriasjon av fast eiendom.
 Lov av 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).
 Lov av 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom (ekspropriasjonserstatningslova).

- Lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v.
 Lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester.
 Lov av 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond.
 Lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).
 Lov av 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).
 Lov av 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven).
 Lov av 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven).
 Lov av 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).
 Lov av 28. november 2008 nr. 81 om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond.
 Lov av 7. mars 2008 nr. 4 om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet).
 Lov av 15. januar 2010 nr. 2 om endringer i domstoloven mv. (sidegjeremål for dommarar m.m.).

Norwegian Administrative and Parliamentary Documents

- NOU 1988:8 Lov om psykisk helsevern uten eget samtykke.
 NOU 1992:29 Lov om aksjeselskaper.
 NOU 1993:18 Lovgivning om menneskerettigheter.
 NOU 1995:10 Reformer innen injurielovgivningen.
 NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning.
 NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet.
 NOU 1999:27 "Ytringsfrihed bør finde Sted."
 NOU 2001:32 Rett på sak. Lov om tvisteløsning (tvisteloven).
 NOU 2002:4 Ny straffelov. Straffelovkomisjonens delutredning VII.
 NOU 2003:19 Makt og demokrati.
 NOU 2004:25 Penger teller, men stemmer avgjør. Om partifinansiering, åpenhet og partipolitisk fjernsynsreklame.
 NOU 2009:1 Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet.
 NOU 2012:2 Innenfor og utenfor.
 NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen.
 Dokument nr. 10 (1945), Stortinget etter valget i 1945.

- Dokument 8:164 S (2009–2010), Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Svein Harberg om konsekvenser av Høyesteretts dom i favør av Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon i saken om Opplysningsvesenets fond.
- Dokument 12:12 (2011–2012), Grunnlovsforslag fra Sverre Myrli, Gerd Janne Kristoffersen og Steinar Gullvåg om endring av Grunnloven § 106 (forvaltning av geistlighetens benefiserte gods Opplysningsvesenets fond).
- Dokument 8:120 S (2012–2013), Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om egen lovråd giver for Stortinget.
- Dokument 12:30 (2011–2012), Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Anders Anundsen, Hallgeir H. Langeland, Per Olaf Lundteigen, Geir Jørgen Bekkevold og Trine Skei Grande om grunnlovfesting av sivile og politiske menneskerettigheter.
- Dokument 12:31 (2011–2012), Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Hallgeir H. Langeland, Per Olaf Lundteigen, Geir Jørgen Bekkevold og Trine Skei Grande om grunnlovfesting av økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettigheter.
- Dokument 12:36 (2011–2012), Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Hallgeir H. Langeland og Per Olaf Lundteigen om endring i Grunnloven § 97 (unntak fra tilbakevirkningsforbudet for handlinger som var straffbare etter folkeretten).
- Dokument nr. 15 (1995–1996), Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble oppnevnt av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåking av norske borgere (“Lund-rapporten”).
- Dokument nr. 15:1 (2010–2011), Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar.
- Dokument nr. 15:3 (2012–2013), Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar.
- Dokument 16 (2011–2012), Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven.
- Ot. forh. 13.7.1909.
- Ot. forh. 11.1.1973.
- Ot. forh. 13.4.1999.
- Ot. forh. 23.10.2008.
- Ot. forh. 9.7.1909.
- Ot. forh. 22.3.1984.
- Ot. prp. nr. 78 (1950).
- Ot. prp. nr. 23 (1996–1997), *Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)*.
- Ot. prp. nr. 3 (1998–1999), *Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*.

- Ot. prp. nr. 1 (2007–2008), *Skatte- og avgiftsopplegget 2008 – lovendringer*.
- Ot. prp. nr. 8 (2007–2008), *Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)*.
- Ot. prp. nr. 26 (1974–1975), *Om lov om skattelegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v.*
- Ot. prp. nr. 28 1926, *Om forandring i lovgivningen om Høiesterett*.
- Ot. prp. nr. 41 (1980–1981), *Om lov om endringer i rettergangslovgivningen*.
- Ot. prp. nr. 58 (1998–1999), *Om lov om endringer i lov 4 desember 1992 nr 127 om kringkasting m.m.*
- Ot. prp. nr. 22 (2008–2009), *Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)*.
- Ot. prp. nr. 102 (2008–2009), *Om lov om endringer i domstoloven mv. (godkjenning av sidegjremål for dommarar mv.)*.
- Ot. prp. nr. 41 (2003–2004) *Om lov om endringer i lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste*.
- Ot. prp.nr.3 (1998–1999), *Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*.
- Ot. prp.nr.11 (1998–1999), *Om lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykiatriloven)*.
- Ot. prp.nr.44 (2000–2001), *Om lov om endringer i domstoloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommernes arbeidsrettslige stilling)*.
- Ot. prp.nr. 56 (1970–1971), *Erstatning ved ekspropriasjon av fast eiendom*.
- Innstilling fra Husasutvalget (1969), *Innstilling om skjønnsordningen og om erstatningsutmåling ved ekspropriasjon*.
- Innst. O. XXI (1971–1972), *Innstilling fra Justiskomiteen om lov om erstatning ved ekspropriasjon av fast eiendom*.
- Innst. O. nr. 27 (1983–1984), *Innstilling fra justiskomiteén om lov om vederlag ved oreigning av fast eiendom*.
- Innst. O. nr. 81 (1995–1996), *Innstilling fra finanskomiteen om endringer i skipsfartsbeskatningen*.
- Innst. O. nr. 51 (1998–1999), *Innstilling fra justiskomiteen om lov om styrking av menneskerettene si stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*.
- Innst. O. nr. 1 (2007–2008), *Innstilling fra finanskomiteen om skatte- og avgiftsopplegget 2008 – lovendringer*.
- Innst. O. nr. 29 (2007–2008), *Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)*.

- Innst. O. nr. 79 (2007–2008), Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond.
- Innst. O. nr. 73 (2008–2009), Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning).
- Innst. S. LXXIV 1923, Innstilling fra konstitusjonskomiteen angående forslag til ophevelse eller forandring av grunnlovens §§ 81, 97, 105 og 112.
- Innst. S. nr. 142 1926, Innstilling fra Utenriks- og Konstitusjonskomiteen angående Forslag til Forandring i Grunnlovens §§ 88, 90 og 91.
- Innst. S. nr. 113 1929, Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående forslag fra J. Castberg, H. Arstad m.fl. til forandring i grunnlovens §§ 88, 89, 90 og 91.
- Innst. S. nr. 147 1932, Innst. S. nr. 147 1932 Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående forslag til forandring i grunnlovens §§ 89, 90, 91 og 97.
- Innst. S. nr. 121 1934, Innst. S. nr. 121 1934 Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående forslag fra T. Haavardstad, K. Bergsvik og B. Olsen-Hagen om ny § 82 i grunnloven.
- Innst. S. nr. 270 (2003–2004), Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om endring av Grunnloven § 100, forslag fra Gunnar Skaug, Carl I. Hagen, Einar Steensnæs, Jan Petersen, Kristin Halvorsen og Lars Sponheim om endring av Grunnloven § 100. (Ytringsfrihet) og forslag fra Gunnar Kvassheim og Lars Sponheim om ny § 100 a i Grunnloven. (Offentlighetsprinsippet).
- Innst. S. nr. 252 (2004–2005), Innstilling fra Den særskilte komité nedsatt av Stortinget 18. mars 2005 for behandling av St.meld. nr. 17 (2004–2005) Makt og demokrati.
- Innst. S. nr. 254 (2007–2008), Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om med hjemmel i Grunnloven § 83 å be om Høyesteretts betenkning om hvorvidt tomtefesteinstruksen fastsatt ved kgl.res. 14. september 2007 og forslag til endring i § 5 i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond, jf. Ot. prp.nr.60 (2007–2008), er i samsvar med Grunnloven § 106 første punktum.
- Innst. S. nr. 237 (2008–2009), Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen.
- Innst. 351 L (2009–2010), Innstilling fra finanskomiteen om endringer i skatte- og avgiftslovgivningen mv.
- Innst. 491 S (2012–2013), Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om egen lovrådsgiver for Stortinget.

- Lt. forh. 3.11.2008.
 Prop. 106 S (2011–2012) Samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen av 13. desember 2006 om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.
 Prop. 81 L (2010–2011) Endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover.
 Prop. 126 LS (2009–2010) Endringer i skatte- og avgiftsreglane mv.
 St. forh. des. 1815–16.
 St. forh. 18.6.1869.
 St. forh. 17.10 1923.
 St. forh. 2.6.1926.
 St. forh. 2.7.1926.
 St. forh. 20.3.1929.
 St. forh. 7.6.1929.
 St. forh. 25.6.1932.
 St. forh. 5.6.1934.
 St. forh. 30.5.1962.
 St. forh. 27.2.1963.
 St. forh. 16.4.1964.
 St. forh. 1.6 1977.
 St. forh. 8.2.1989.
 St. forh. 22.11.2007.
 St. forh. 26.5.2010.
 St. forh. 14.6.2010.
 St. forh. 17.6.2010.
 St. forh. 20.6.2013.
 St. forh. 1920 Dok. nr. 35. nr. 17 fra representantene Fridtjov Hegge og Ludvig Enge til forandring i grunnlovens §§ 81, 97, 105 og 112.
 St. forh. 1923 Dok. nr. 19 nr. 19 fra N. Skaar, H. Aarstad, O. Mjelde m. fl. til forandring i grunnlovens §§ 88, 89, 90, og 91.
 St. forh. 1926 Dok. nr. 20 nr. 14 fra J. Castberg, H. Aarstad, O. Mjelde til forandring i grunnlovens §§ 88, 89, 90 og 91.
 St. forh. 1929 Dok. nr. 14 nr. 5 fra Alfred Madsen og Chr. Hornsrud og Henrik Ameln til forandring i grunnlovens §§ 49, 50, 63, 66, 74, 75 f, 76, 77, 82, 90 og 105 samt opphevelse av §§ 52 litr. a, 81, 97 og 109.
 St. forh. 1932 Dok. 12 nr. 2 fra Torvald Haavardstad, K. Bergsvik og B. Olsen-Hagen til forandring i grunnlovens §§ 25, 50 1ste ledd, 57, 58, 61, 63 1ste ledd, 66, 74, 76 3dje ledd, 77, 80, ny § 82, 97 og 105 samt opphevelse av §§ 52 litr. a, 78, 79, 81.
 St. forh. 1935 Dok. 23 nr. 13 fra Chr. Hornsrud, Sverre Støstad, Anton Alvestad og B. Olsen-Hagen til opphevelse av grunnlovens § 97.

- St.meld. nr. 42 (1999–2000) Om endring av Grunnloven § 100.
 St.meld. nr. 23 (2000–2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden.
 St.meld. nr. 26 (2003–2004) Om endring av Grunnloven § 100.
 St.meld. nr. 17 (2004–2005) Makt og demokrati.
 St. prp. nr. 83 (1951) Om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge tiltrer Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter.
 St. prp. nr. 104 (1955) Om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge anerkjenner den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter.
 St. prp. nr. 112 (1963–1964) Om samtykke til at Norge anerkjenner Den europeiske menneskerettighetsdomstols myndighet.

International Authority

- Convention concerning Freedom of Association and Protection of the Right to Organise (Entry into force: July 4, 1950).
 Convention concerning the Application of the Principles of the Right to Organise and to Bargain Collectively (Entry into force: July 18, 1951).
 Convention concerning the Social Repercussions of New Methods of Cargo Handling in Docks (Entry into force: July 24, 1975), ETS No.163.
 General Comment No. 1 (2014) [GC-2014-1-CRPD] part III, “Obligations of States Parties.”
 ICCPR, International Covenant on Civil and Political Rights, 999 UNTS 171 (1966).
 ICESCR, Economic, Social and Cultural Rights, 993 UNTS 3 (1966).
 ECHR, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ETS no. 5 (1950).
 ECHR Protocol No. 11, Protocol No. 11 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ETS no. 155 (1998).
 ECHR Protocol No. 14, Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention, CETS no. 194 (2004).
 ECHR Protocol No. 15, amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Table of Cases

xxiii

Preliminary Opinion of the Court in preparation for the Brighton Conference
www.coe.int/t/dgi/brighton-conference/documents/Court-Preliminary-opinion_en.pdf (2012).

UDHR, Universal Declaration of Human Rights, UNGA Res 217 A(III) (1948).

VCLT, Vienna Convention on the Law of Treaties, 1155 UNTS 331 (1969).